

Истраживање: „Поткултура младих и вредносни систем“

Реализација: школска 2020/21. година - током априла и маја 2021. године

Узорак: 98 ученика у одељењима од II до IV разреда

Инструменти: Упитник отвореног типа – култура младих (поглед на свет, правила понашања, говор, навике, склоности, расположења, изглед, понашање, избор музике) и Скала процене – вредносни систем (интерперсонални односи, алтруизам, самоактуализација, хедонистичко-утилитарна и либералистичка оријентација, популарност, религијско-традиционалистичка оријентација)

Параметри у односу на које је вршена обрада података: пол, разред, припадам – не припадам групи:

1. **Пол**- 48 дечака (II-7, III-21, IV-20), 50 девојчица (II-7, III-23, IV-20)
2. **Разред** - II разред (14 ученика), III разред (44 ученика), IV разред (40 ученика)
3. **Припадам групи** - 60 ученика/61% (36 дечака, 24 девојчице; II-8, III-28, IV-24).

Иако је било очекивано да ће ученици који припадају некој од поткултурних група имати само један избор, већина њих себе поистовђује са више поткултурних група. У категорији - припадам групи **25 ученика/42%** се определило за **једну поткултурну групу** (1 дечак и 3 девојчице у II разреду, 7 дечака и 7 девојчица у III разреду, 5 дечака и 2 девојчице у IV разреду), а **35 ученика/58%** је бирало **више група** (4 дечака у II разреду, 8 дечака и 6 девојчица у III разреду, 11 дечака и 6 девојчица у IV разреду).

Најчешћи избор када се ученици опредељују за више поткултурних група равномерно је распоређен по разредима и полу на следће групе: Вибови (16 избора), Репери (15 избора), Трепери (12 избора) и Сајбери (11 избора), тако да је садржај поткултурног стила доминантно одређен овим групама. Такође, ученици који су бирали опцију да наведу групу која није дата на листи (гејмер, спортисти, нормални, верник, четници ...) истовремено су бирали и неку од група које су наведене на листи.

4. **Не припадам ниједној групи** – 38 ученика/39% (12 дечака, 26 девојчица: II-6, III-16, IV-16)

Обрада подата и анализа

Упитник – култура младих

У упитнику култура младих наведена је листа актуелних поткултурних група младих (Вибови, Емо, Трибали, Сајбери, Јутјубери, Инфлуенсери, Фриленсери, Тик Токери, Металци, Хип-хопери, Скинхеди, Панкери, Репери, Трепери, Рејвери, Гасери, Навијачи). Ученици су бирали групу којој припадају или су наводили групу ако није на листи. Такође, постојала је и опција - Не припадам ниједној групи.

На основу анализе, а према параметрима у односу на које је вршена обрада података, не постоји значајна разлика између ученика у односу на пол, разред и припадност различитим поткултурним групама.

Поглед на свет одређен је доживљајем света у коме живе и света какав би желели да буде - 53% ученика сматра да свет у коме живе није добар („изразите друштвене неједнакости“, „људи нису довољно искрени и осећајни“, „свет је окрутно, хладно, загађено место“, „осуђени смо на пропаст ако га не променимо“); 37% ученика је оптимистично, без великих примедби, са либералним ставовима и залагањем за поштовање различитости - од „није најгори, није најбољи“ до „леп је свет“.

Дванаест ученика (31%) који не припадају ниједној групи попунило је упитник култура младих. Њихов став о свету у коме живе подељен је - позитиван („свет је добар какав је“); говоре какви су они у свету („трудим се да будем оптимистичан, објективан, реалан“, „имам своје мишљења и прихватам туђе“), али изражавају и негативан став („живимо у брзом, испрограмираном, окрутном свету“).

Свет би, према мишљењу (23%) ученика, требало да буде место слободе, мира, толеранције, саосећања, поштовања и љубави међу људима. Мањи проценат ученика има конкретне предлоге – „треба се залагати за антиглобалистичке, антикапиталистичке идеје“ (5%), противе се модерним трендовима и промовишу повратак традицији и православним вредностима (7%). Ипак, 60% ученика нема или бар не вербализује став у каквом би свету желели да живе, а 5% ученика остаје изван реалности и жели имагинарни, виртуални свет у коме су анимирано јунаци стварни (ово се пре свега односи на ученике који припадају групи Вибови).

Према мишљењу ученика квалитетан живот чине следеће **вредности**:

1. Породица, пријатељи, припадност нацији(52%)
2. Здравље, љубав (18%)
3. Моралне вредности, вера, слобода и правда (15%)
4. Слава, моћ, новац (9%)
5. Образовање, рад, успех (6%)

Норме – правила понашања:

1. Поштовање стандардних правила, пристојно и културно понашање (70%)
2. Непоштовање правила (16%)
3. Поштовање патријархалних, хришћанских правила (8%)
4. Успостављање и поштовање својих правила (нетолерантност) (6%)

Сленг:

1. Англицизми (Сајбери, Вибови, Емо)
2. Речи из јапанског језика, скраћенице (Вибови, Емо)

3. Из текстова песама и живота музичара (Металци, Панкери)
4. Иде гас, реши, најјаче, лагано (Гасери)
5. Брате, батице, бураз, тебра, фамилијо, кућо (Навијачи, Панкери, Скинхеди)
6. Хит, топ, фора, блеја, скејт (Хип-хопери, Трепери, Рејвери)
7. Фул, пакао, хаос (Сајбери)

Навике, интересовања:

1. Дружење, изласци, путовања (27%)
2. Здрав живот - спорт, планинарење, теретана (25%),
3. Анима, серије, филмови, музика (25%)
4. Друштвене мреже, видео игрице (9%)
5. Књиге, наука, технологија (6%)
6. Без одговора (18%)

Расположења, осећања:

1. Добро расположење, позитивна осећања (радост, срећа, љубав, задовољство, ентузијазам) 35%
2. Променљиво расположење, амбивалентна осећања (срећа, туга) 25%
3. Лоше расположење, негативна осећања (нервоза, анксиозност, нестабилност, незадовољство, усамљеност, туга, бес, мржња) 13%
4. Без одговора (27%)

Изглед (одевање, фризура):

1. Аниме ликови на гардероби (омиљени карактери), широка одећа, црна боја, шарена коса – Вибови
2. Лежерна спортска гардероба, дуга/кратка коса офарбана, накит - Хип-хопери, Репери, Трепери
3. Кожне јакне, беџеви, пришивачи, црна боја, дуга коса, брада – Металци
4. Пристојно одевање без специфичности у складу са трендом, спортски, елегантно - Сајбери, Не припадају ниједној групи
5. Гардероба која одудара од норми стандардног облачења, ретро, лежерна - Припадају некој другој групи која није на листи (уметници, поетичари)

Понашање (појава, држање, гестови):

1. Без обзира на припадност одређеној поткултурној групи сви ученици своје понашање дефинишу као пристојно, културно, прилагођено ситуацији.
2. Одређене специфичности у понашању: затворени, неприступачни (Металци), поларизовано понашање – екстравертно или интровертно (Вибови).
3. Припадници неке друге групе и они који не припадају ниједној групи своје понашање дефинишу и као самопоуздано.

Избор музике:

1. Без обзира на припадност одређеној поткултурној групи сви слушају реп, треп, поп, рок и панк музику
2. Већина слуша комерцијалну, народну, домаћу забавну и Ех Ју музику
3. Турбо-фолк, електронска и хип-хоп музика (Хип-хопери, Рејвери, Сајбери)
4. Аниме opening и јапански поп (Вибови)
5. Хеви метал (Металци)
6. Класична музика, блуз, реге, националистичке или навијачке песме (појединачни избор)

Упитник - вредносни систем

У упитнику вредносни систем путем петостепене скале процене ученици су одговарали у којој мери се слажу са наведеним тврдњама („потпуно се слажем“, „слажем се“, „неодлучан/а сам“, „не слажем се“, „уопште се не слажем“) које се односе на различите аспекте живота (интерперсонални односи, алтруизам, самоактуализација, хедонистичко-утилитарна и либералистичка оријентација, популарност, религијско-традиционалистичка оријентација).

Припадам групи	С	Н	НС
Интерперсонални односи – релациона оријентација	92%	6%	2%
Алтруистичка оријентација	81%	9%	10%
Самоактуализација	79%	12%	9%
Хедонистичко-утилитарно-либералистичка оријентација	59%	23%	18%
Популарност	41%	19%	40%
Религијско-традиционалистичка оријентација	40%	29%	31%

Не припадам групи	С	Н	НС
Интерперсонални односи – релациона оријентација	95%	4%	1%
Самоактуализација	88%	7%	5%
Алтруистичка оријентација	88%	9%	3%

Хедонистичко-утилитарно-либералистичка оријентација	59%	17%	24%
Религијско-традиционалистичка оријентација	38%	32%	30%
Популарност	31%	20%	49%

Обе групе	С	Н	НС
Интерперсонални односи – релациона оријентација	94%	5%	1%
Алтруистичка оријентација	85%	9%	6%
Самоактуализација	84%	10%	6%
Хедонистичко-утилитарно-либералистичка оријентација	59%	20%	21%
Религијско-традиционалистичка оријентација	39%	31%	30%
Популарност	36%	20%	44%

На основу анализе, а према параметрима у односу на које је вршена обрада података не постоји значајна разлика у ставовима – вредносним оријентацијама између ученика у односу на пол, разред и припадност различитим поткултурним групама.

Ученици су рангирани вредности на следећи начин:

1. **Интерперсонални односи** - најважнији су добри међуљудски односи пре свега у породици и са пријатељима.
2. **Алтруистичко, просоцијлно понашање** - Несебичност, наклоност према другоме и спремност да се помогне без икакве накнаде или спољашње награде, на другом месту је у хијерархији вредности.
3. **Самоактуализација** - Указује на високе аспирације, развијену мотивацију и амбицију ученика да остваре своје потенцијале, таленте и способности.
4. **Хедонистичко-утилитарно-либералистичка оријентација** - Присутна је у значајно нижем проценту него прве три рангиране вредности
5. **Религијско-традиционалистичка оријентација**– Трећина ученика сматра да су православне хришћанске, традиционалне вредности важан део њиховог идентитета, што указује да осећају припадност култури и нацији из које потичу. Трећина ученика је неодлучна у погледу важности ових вредности, а трећина сматра да нису важне. Ово је вредносна оријентација у којој постоји значајан простор да се васпитањем у породици, али и осталим доминантним утицајима (образовање, култура, масмедији), утиче на оне који немају јасно формиран став да

свој однос према религији и традицији народа коме припадају развију у позитивном или негативном смеру.

6. **Популарност** – На последњем је месту по важности, са реалтивно ниским процентом (36%). Треба истаћи да је ова оријентација боље рангирана и са вишим процентом (41%) у групи ученика који припадају некој поткултурној групи.

Упоредном анализом садржаја поткултуре младих и њиховог вредносног система изведени су следећи закључци:

1. Независно од опредељења за различите поткултурне групе издваја се компактна омладинска поткултура младих која је алтернатива доминантној култури, одраз је генерацијског менталитета и има своју посебну врсту идентитета.
2. Садржај поткултурног стила доминантно је одређен групама Вибови (16 избора), Репери (15 избора), Трепери (12 избора) и Сајбери (11 избора) које су најчешћи избор у комбинацији са другим поткултурним групама.
3. Не постоји значајна разлика у погледу на свет, вредности, правила понашања, говор, навике, склоности, расположења, понашање и избор музике између ученика у односу на пол, разред и припадност, односно неприпадност, различитим поткултурним групама.
4. Иако више од половине ученика сматра да свет у коме живе није добар (изразите друштвене неједнакости, људи нису довољно искрени и осећајни, свет је окрутно, хладно, загађено место; живимо у брзом испрограмираном свету, осуђени смо на пропаст ако га не променимо), само мањи проценат износи своје мишљење (свет би требало да буде место слободе, мира, толеранције, саосећања, поштовања и љубави међу људима; треба се залагати за антиглобалистичке, антикапиталистичке идеје - противе се модерним трендовима и промовишу повратак традицији и православним вредностима), а већина нема или бар не вербализује став у каквом би свету желели да живе. Ученици који припадају групи Вибови остају изван реалности, желе имагинарни, виртуални свет у коме су анимирани јунаци стварни.
5. Квалитетан живот чине, значајно изнад осталих вредности, породица, пријатељи, припадност нацији. Добри односи са ближњима, осећање ослонца и припадности у интерперсоналним односима најважније су вредности, показују оба упитника.

6. Алтруистичко, просоцијлно понашање (саосећање, милосрђе)на другом је месту у хијерархији вредности у складу са ставом ученика да су моралне вредности, вера, слобода и правда неодвојиве од квалитетног живота.
7. Самоактуализација као треће рангирана указује на високе аспирације и амбицију ученика да остваре своје потенцијале. Ипак, само незнатан проценат ученика сматра да су образовање и рад услов да развију своје таленте и способности.
8. Хедонистичко-утилитарно-либералистичка оријентација присутна је у значајно нижем проценту него прве три рангиране вредности, али ипак више од половине ученика сматра је важним аспектом живота пре свега у хедонистичком изразу што потврђује став да моћ и новац, утилитарно-либерални аксиоми нису њихови приоритети.
9. Религијско-традиционалистичка оријентација чини „угаони камен“ вредносног система јер трећина ученика сматра да су православне хришћанске, традиционалне вредности важан део њиховог идентитета, што указује да осећају припадност култури и нацији из које потичу. Трећина ученика је неодлучна у погледу важности ових вредности, а трећина сматра да нису важне. Ово је вредносна оријентација у којој постоји значајан простор да се васпитањем у породици, али и осталим доминантним утицајима (образовање, култура, масмедији), утиче на оне који немају јасно формиран став да свој однос према култури, религији и традицији народа коме припадају развију у позитивном или негативном смеру.
10. Популарност је на последњем месту по важности и са реалтивно ниским процентом, што је у складу са ставом ученика да славу не поистовећују са квалитетом живота. Треба истаћи да је ова оријентација боље рангирана и са вишим процентом у групи ученика који припадају некој од поткултурних група.
11. Важно је нагласити да треба развијати свест ученика за одговоран однос према здрављу, јер веома мали проценат ученика здравље сматра вредношћу.
12. Културно и пристojно опхођење, поштовање норми и правила чак 70% ученика наводи као део свог понашања у односима са другим људима.

13. Класификација карактеристичних речи и фраза које припадници појединих поткултурних група користе само је привидна, јер сви ови изрази заједно чине жаргон-сленг свих група у свакодневном говору. Од овог закључка треба издвојити само припаднике Вибова и Емо који имају свој сленг.
14. Изражена специфичност одређених поткултурних група постоји само у изгледу (начин одевања, фризура), дакле у спољашњим, видљивим манифестацијама – „да покажеш да си другачији“, како је написао један ученик.

август 2021. године

Координатор Тима, Гордана Анђелковић

Члан Тима, Ивана Ивковић